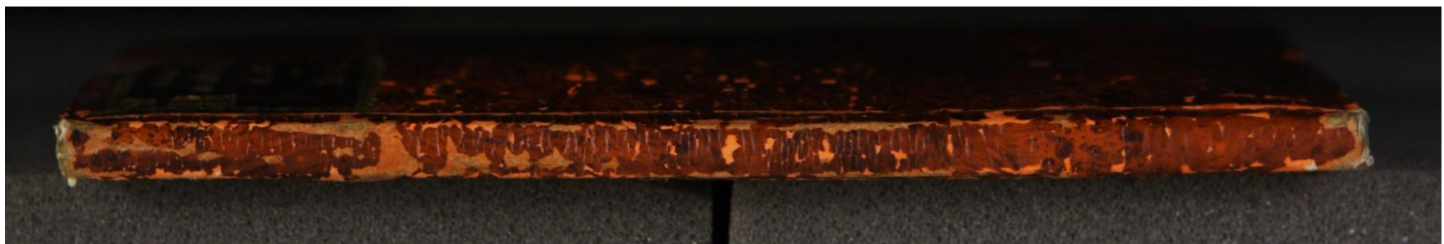
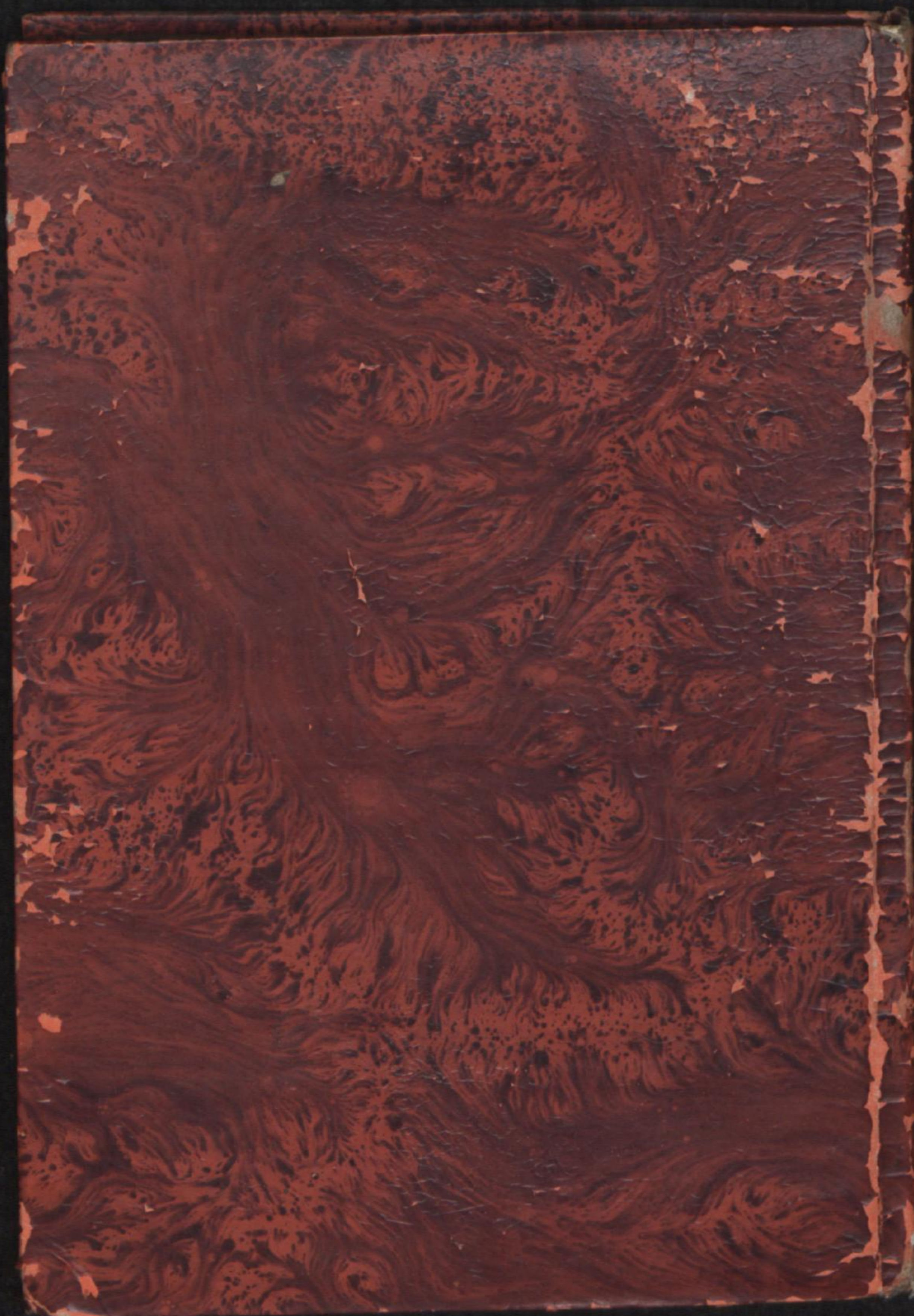
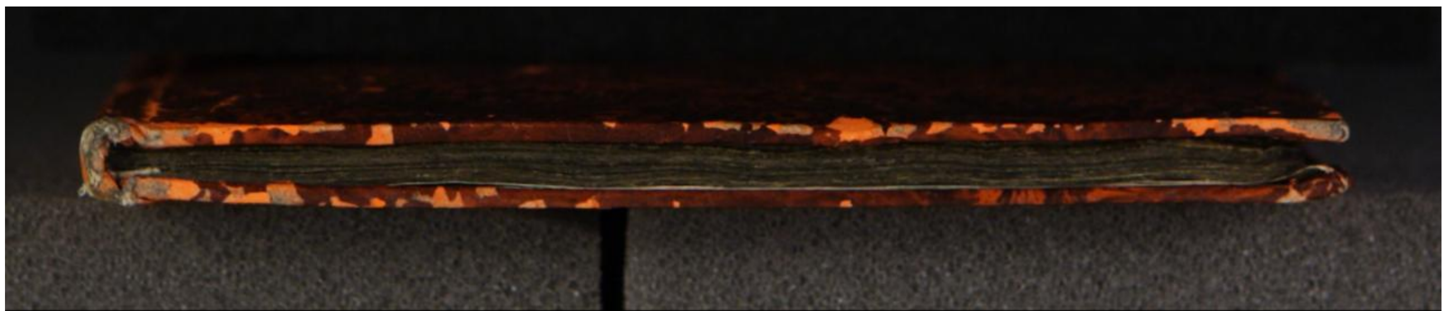

N. Palladins
HR
om at berede sig
til Døden
Kbh. 1570.

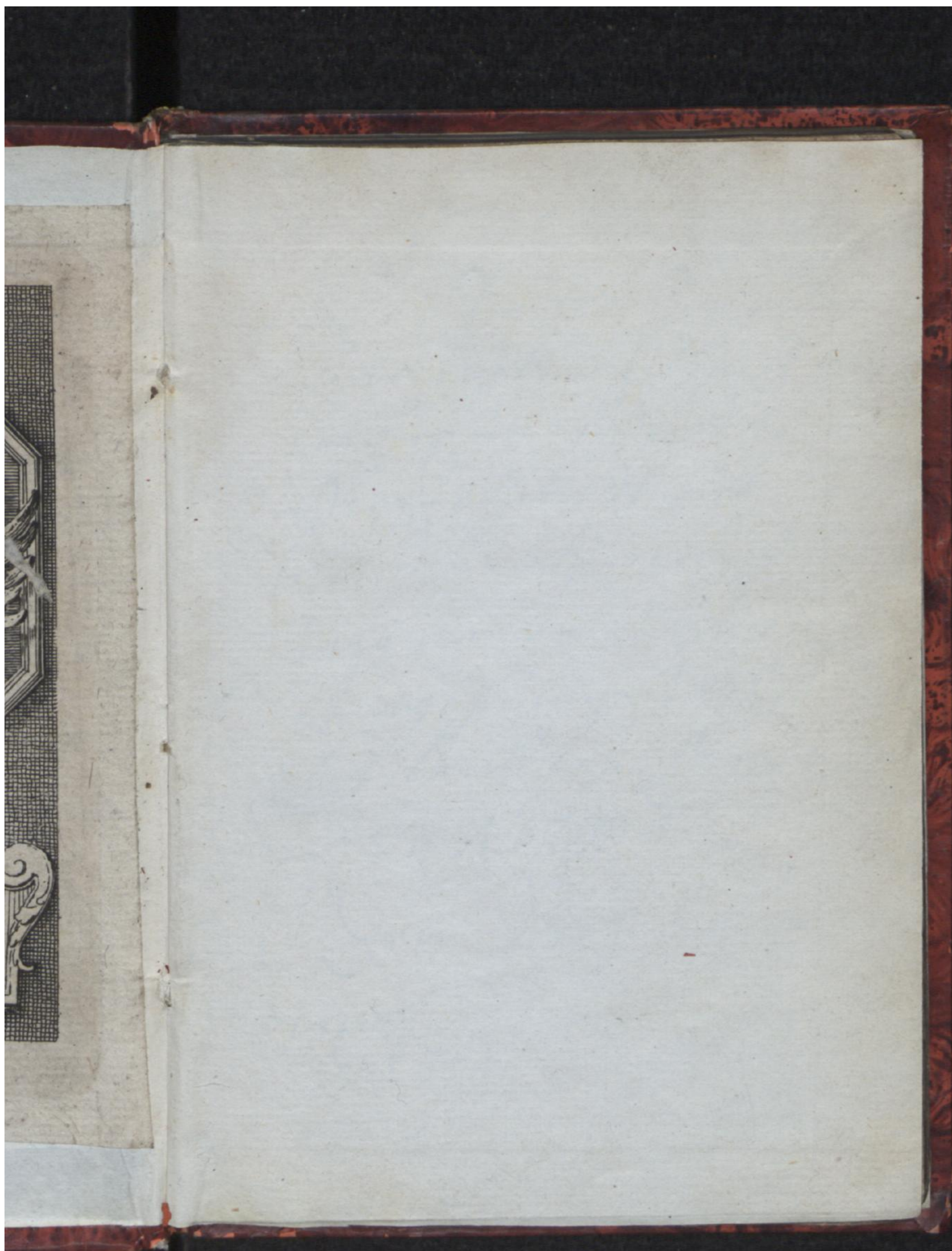

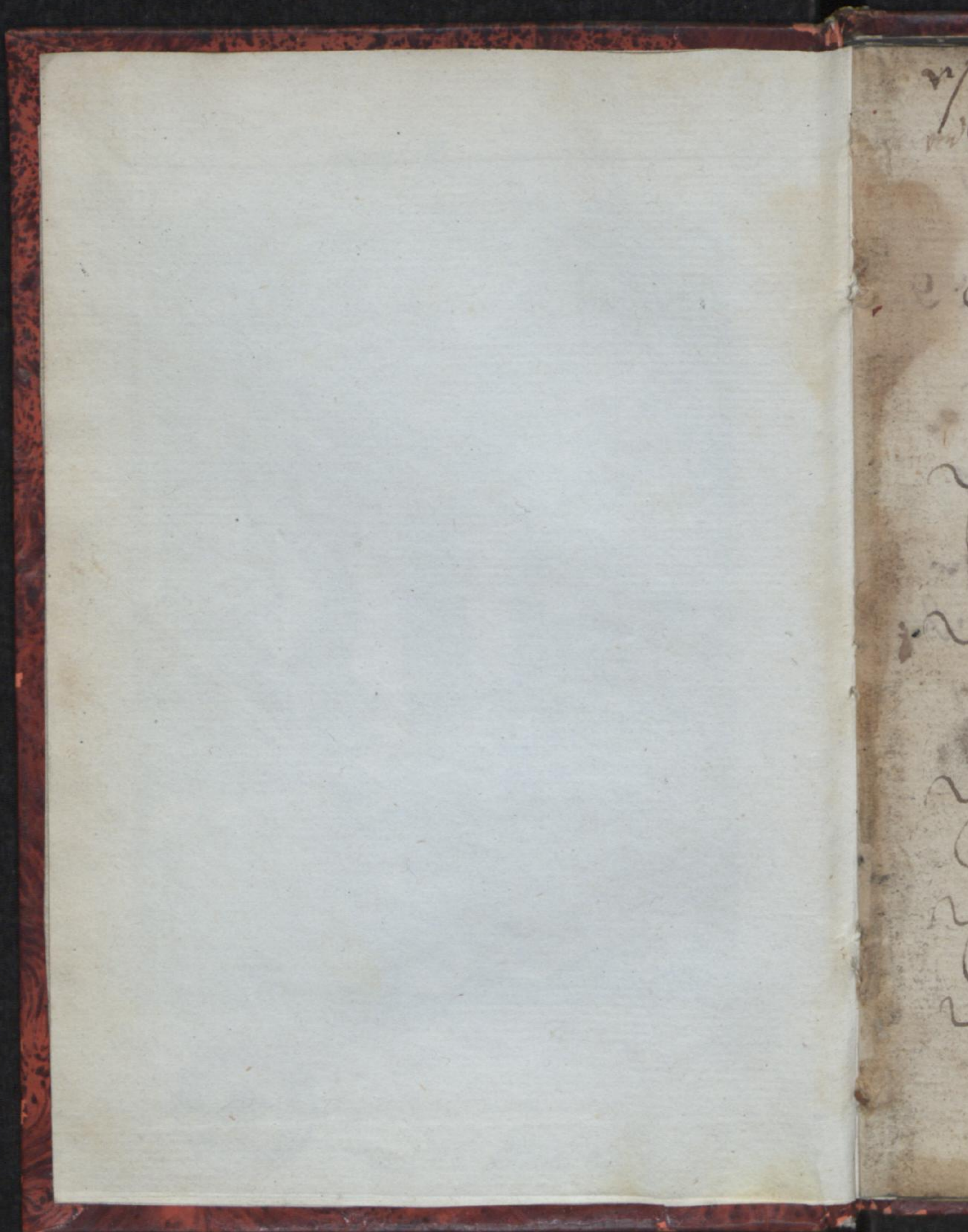

M Tucker fecit

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

[illegible]

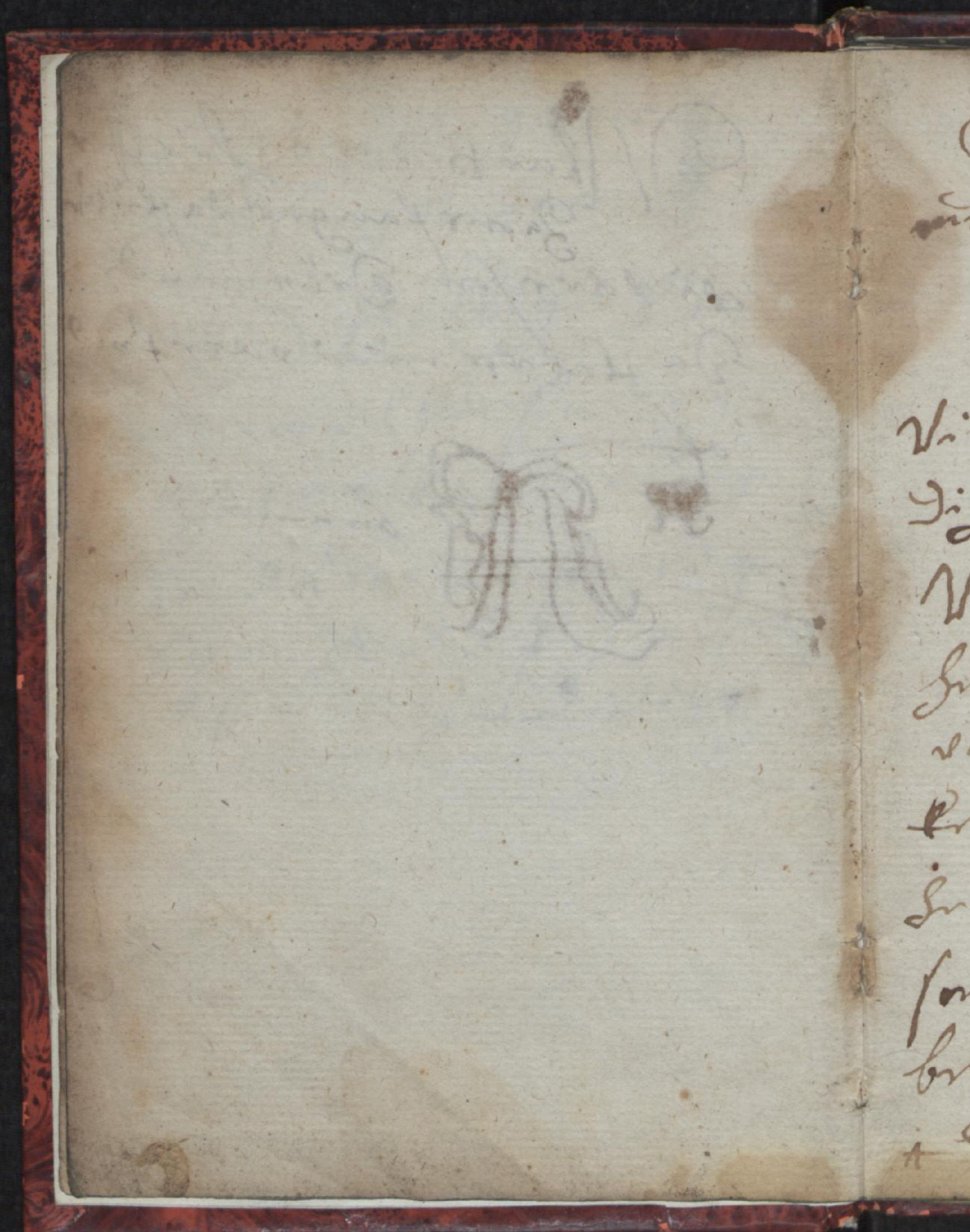
Denne Bog hører mig Karl
Lauritzdatter til met rette
Og Ehr mig forærit af min
Hiertekiere Moder [illegible] Karen
[illegible]datter, Gud giffue
mig naade at læse og forstaa
at [illegible] og det [illegible]
[illegible] Anno 16[illegible]
den 29 Novemb

Denne Bog hører
mig Karl Lauritz[illegible]
[illegible]

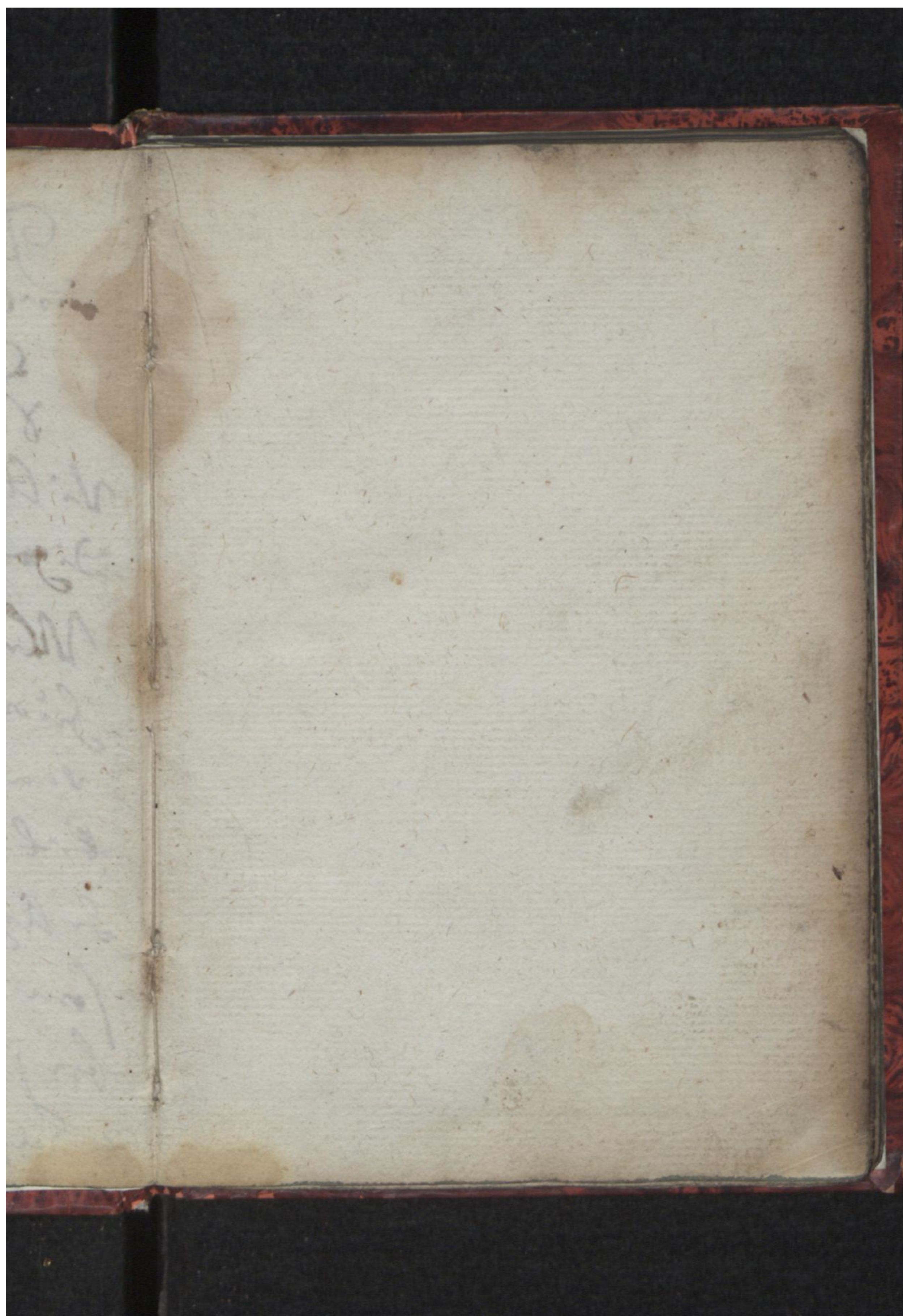
Christ dig vor [illegible]
loffsang oc mande,
O hellige Christ
himmelske fader,
Jeg paakalder dig
Ved din elskelige
søn, at du formed-
elst din Naade vilt

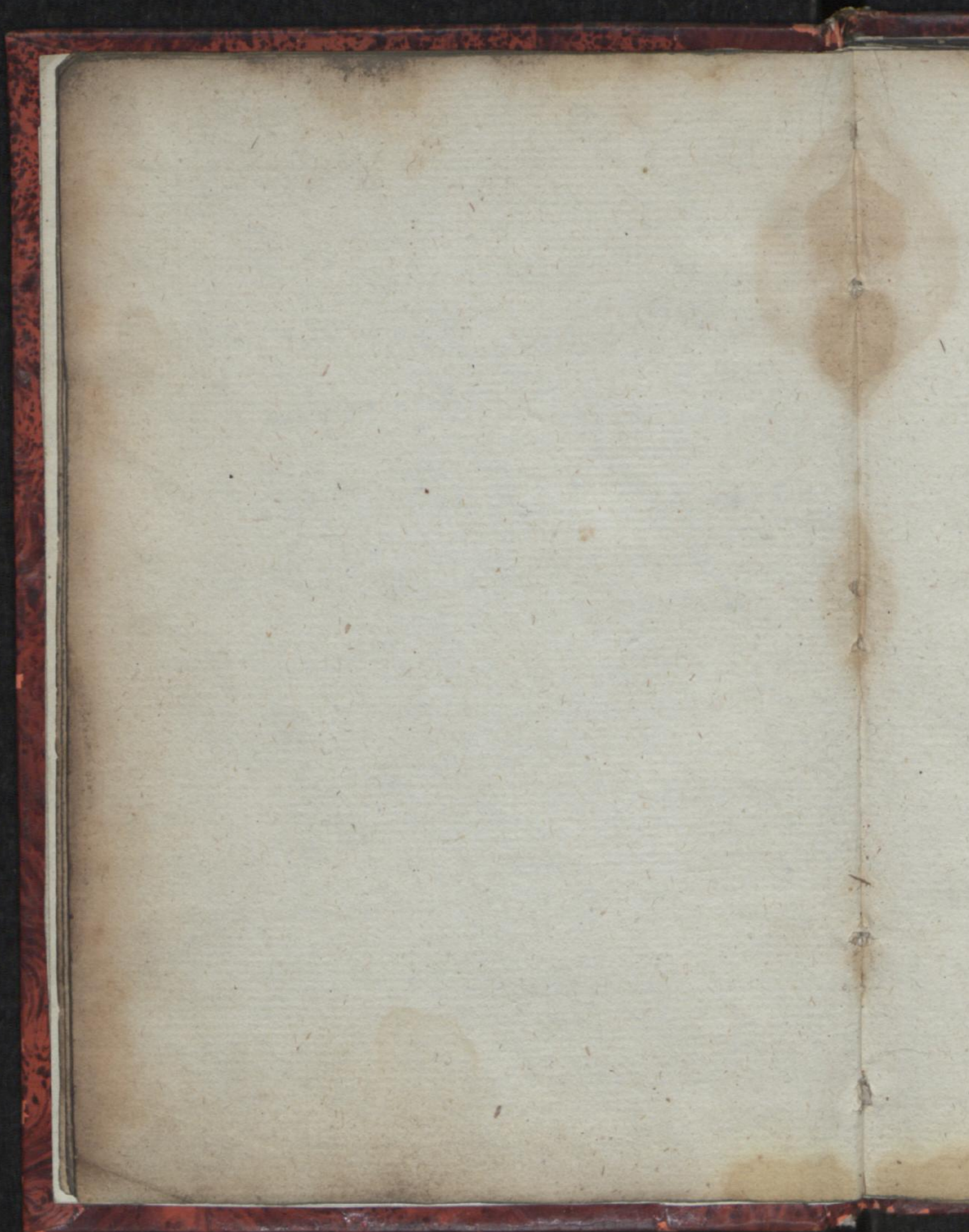
Naar Herren frelser
Zions fangne da skulle
vi være som Drömmende
Da skal vor mund være fuld
af

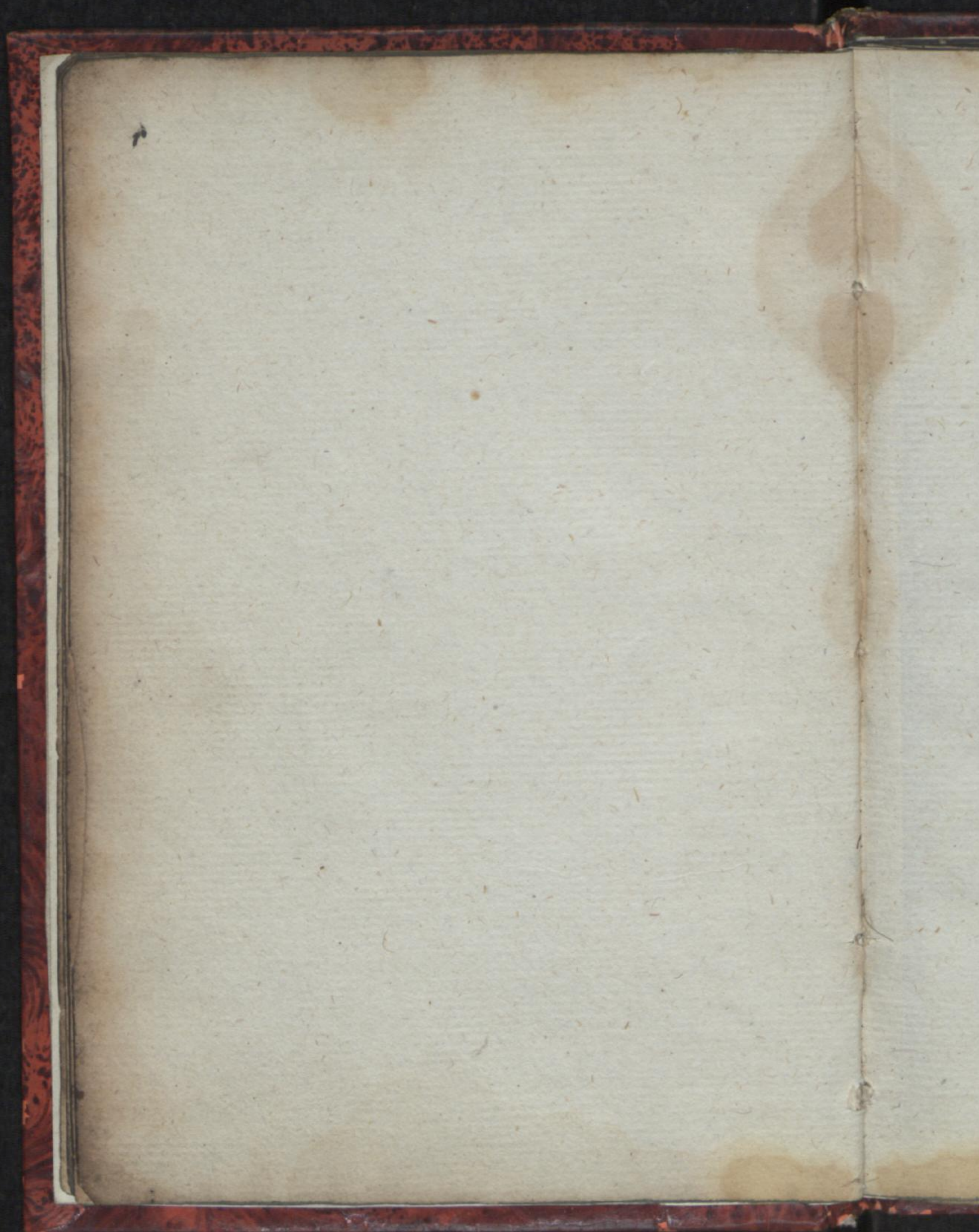
Brambe

Jeg beder dig min Him
mel sche fader vdi Jesum
Christum din kiere
Søn vor Herre at du
vilt naadeligen forbarme
dig offuer alle vantro
Mennisker huo eller
huor de ere der endnu
vandre i mørcke hed huilke
~~ick~~ der ~~icke~~ haffuer dit
hellige Euangeli Liuß der
som dieffuelen haffuer
beslaget met Blindhed
i hiertet formørcket

Herren min gud vist naadi

Erlige och Velbyrdig Mand / Claus Vrne / til Beltebierg / Kong. Mayest. Tromand oc Raad / oc Prouist i Lunde Capitel / sin gunstige Herre oc besynderlige gode Ven.

*

KJEre Claus Vrne gunstige Herre / oc besynderlige gode Ven / som eder vel vitterligt er / at it Menniske haffuer besynderlig Tuende stycker behoff / som hand skal haffue gaffn aff til euig tid.

Det første er / en ret sand Gudfryctighed.

Det andet/ en salig oc Christelig affgang aff denne Verden. It Menniskis Gudfryctighed delis i tuende parter.

Den første begriber wdi sig en ret hiertens anger oc ruelse/ met Syndsens affhold / Som kommer aff Louens Predicken/ naar it Menniske offuer veyer oc betencker Syndsens storhed oc mangfoldighed/Guds forferdelige Vrede for Synden skyld/ met alle de Formaledidelser som staar i Scrifften/ Guds strenge Dom / Dieffuelsens Tyranni/ Helffuedis Ild/den euige Død/ oc Formaledidelse/etc.

Den

Den auden part / begriber wdi sig en sand tro til Gud Faders Naade oc Barmhiertighed / ved vor HERRE Jhesum Christum / huilcken som kommer aff Euangelij Predicken / Som lyder om Guds forsiun / om Guds vduelelse / oc obenbarelse / oc hans store Kierlighed / Naade oc Barmhiertighed / om vor HErris Christi Død oc Pine / fortieniste oc verdskyld / oc om alle de trøstelige foriættelser / som staar i Scrifften.

Den tredie part / som hør til it Menniskis Gudfryctighed / begriber i sig en ny lydactighed /

at it Menniske vender sig om/ oc staar aff det onde/oc giør det gode / øffuer sig i alle gode gierninger/Gud til ære oc tacksigelse / oc sin fattige Neste til gaffns / oc denne part kommer først aff Louens predicken/ fordi alle gode gierninger begribis i Louen.

Der nest aff Euangelio/fordi gode gierninger ere Troens fruct. Her til hører ocsaa de høyuerdige Sacramenter oc idelig Guds paakaldelse/ Denne Gudfryctighed / bør it Christeligt Menniske effter Guds ords idelig hørelse / oc vnderuisning / at øffue sig i sin gantske liffs tid/

her

her paa Jorden. Er det saa hand
vil beflite sig der effter / da be-
kommer hand yden tuil / det an-
det hand skal haffue gaffn aff til
euig tid / som er / En salig oc Chri-
stelig affgang aff denne Verden.
Huorledis mand skal paa sin
Soteseng beskicke sig der til / Det
staar kortelig bescreffuit i denne
Predicken / huilcken ieg haffuer
nu ladet vdgaa / vnder eders
naffn / til en euig tacksigelse / for
den store trøst oc bestyrckelse / som
ieg tit oc offte haffuer fanget aff
eder ydi mit Emvede / oc for de
mange velgierninger i haffue al-
tid beuist mig. Bedendis eder yd-

 mynge-

mygelige/at i ville tage dette lil-
de for gode / til en anden tid / ieg
kand ydermere beuise min tacknē-
melighed imod eder. Vor Herre
Jhesus Christus/ vere met eder/
oc eders kiere Frue / Frue Anne
Grubbe/til euig tid/oc vnde eder
baade/oc oss allesammen / at wi
kunde leffue Gudfryctelig her i
Verden/oc siden faa en salig aff-
gang fra denne Verden / oc en
glædelig Opstandelse paa Dom-
medag/Amen. Screffuit i Kiø-
benhaffn/ 16.Feb. Anno 1558.

Eders villige Tienere/
Nicolaus Palladius.

Huor-

Huorlunde it Menniske skal berede sig til Døden/ paa sin Sotteseng.

*

FØrst skal it siugt Christet Menniske/paa sin Soteseng beskicke sit Huss det beste hand kand/ Skille oc skiffte sit gods imellem sine Arffuinge / at der skal icke siden komme kiff / klammer / oc trette imellem dennem derfor/Som(dissuer) offte skeer/ besynderlig effter deris død/ som haffuer met wret / her i Verden/ samlet meget Gods oc Pending tilsammen / huilcket de lade bliffue her effter sig/saa at Arffuinge kunde aldrig forligis der om/i men de leffue/oc dø bort/

 met

met en euig Had oc Affuind / til huer andre / saa at det vaare dem bedre / de haffde aldrig faait en Daler at skiffte met huer andre / Da bliffuer det almindelig Ordsprock sant. De male quesitis non gaudeat tertius hæres. Naar du saa beskicker dit Huss / da forglemme icke de fattige / giør it got Testamēte / som ocsaa vor Herre Jhesus Christus giorde / før end hand gick til døden / Giff din Sielsorgere oc Kircken noget / kom Schole Tienere oc Børn ihu. Item / fattige Hussarme / oc de Siuge / som ligge wdi Hospital / Leg dit gods vel an / saa at du kant / faa tack aff Gud / Naar hand mildelig tager imod din fattige Siel. Nøgen komst du hid til Verden / nøgen kommer du her bort igien / oc intet kant du tage met dig aff all Verdens gods / her haffuer du fundit det / oc her skalt du lade det bliffue.

Der

Der vaar en Edel Frue i Tydskland/ der hun laa paa hendis Soteseng / lod hun antuorde salige Doctor Morthen Luther/Fem hundrede Gyldene / som hand skulde vdskiffte iblant de fattige Studenter / som studerede i den hellige Scrifft. Saadanne (Gud vere loff) findis end ocsaa nogle i Danmarck aff Adelen/som hielpe oc styrcke vor Herris Christi Discipler / oc andre fattige/ met deris Gods oc Pendinge / Gud giffue/at mange andre ville tage effter deris Exempel/Christus vil paa Dommedag tage sig sielff det til / som du haffuer giffuit hans fattige Lemmer her i Verden/ Oc siger/ Jeg vaar hungerig/oc i spiset mig/ etc.

*

Til

Til det Andet.

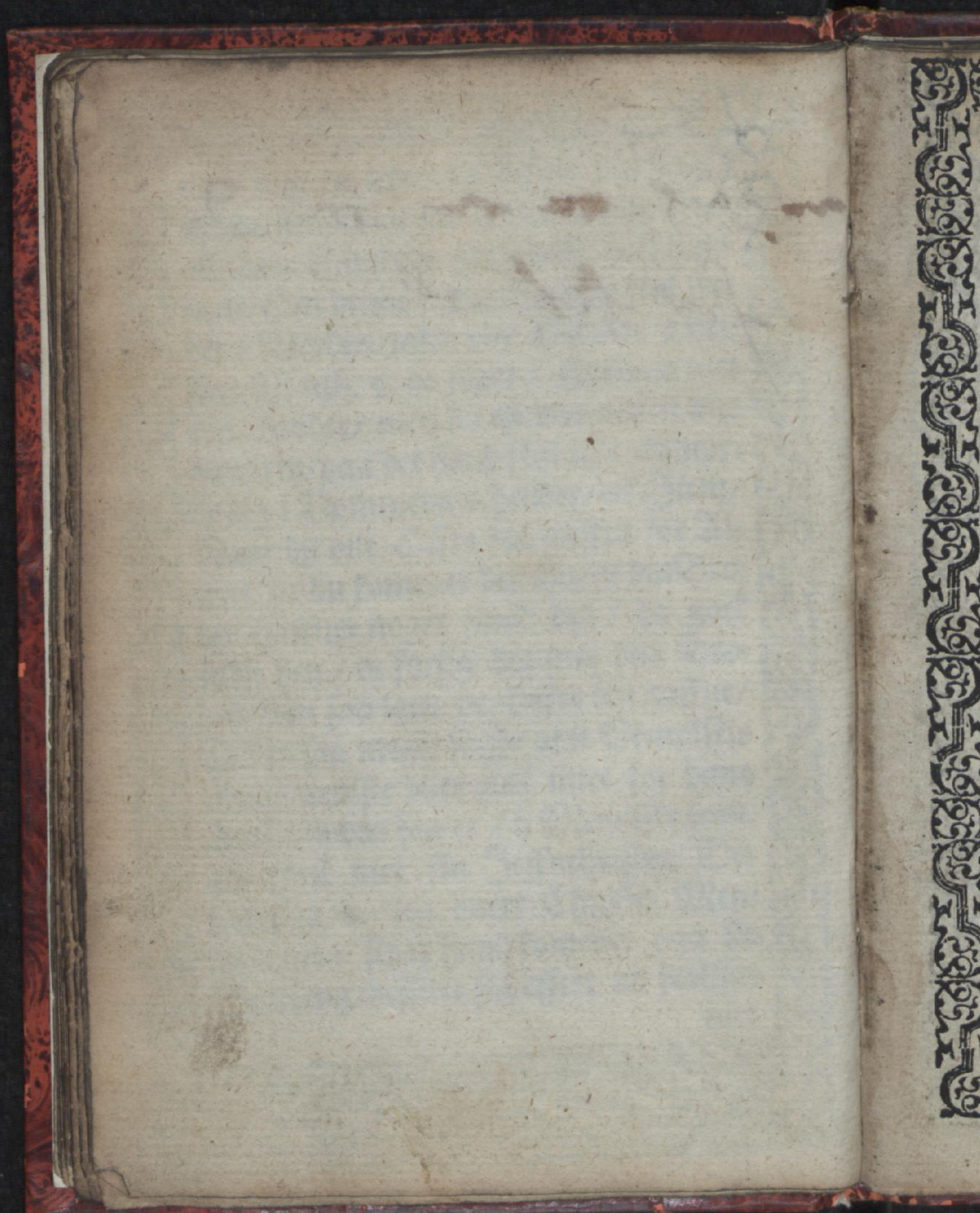
TJL det Andet / skal it Menniske paa sin Sote-seng/betencke om hand haffuer fortørnet nogen/ om hand haffuer vrede/ had oc affuing i sit hierte til nogen/etc. Da skal hand først/ aff hiertet forlade alle dem / som hannem haffuer giort imod/oc bede/at Gud vilde forlade dem saadan Synd/Som ocsaa vor HERRE Christus i sin Døds stund bad for sine Fiender.

Det er jo en forferdelig ting/ naar it Menniske dør bort met en Dieffuels Had oc Affuind/til sin Jeffnchristen/ met det samme hiertelau kommer hand at staa for Christi Domstoel / oc kand bliffue der met euindelig fordømt. Thi Gud som er Kierlighed/ kand icke boo i saa-

saadanne Menniske/som S. Hans si-
ger/i sin Epistel/Gud er Kierlighed/
Huo som boer i Kierlighed/hand boer
i Gud/oc Gud i hannem. Tuert om
besluttis her aff/at Dieffuelen er Had
oc Affuind/huo som boer i Had/hand
boer i Dieffuelen/oc Dieffuelen i han-
nem/De som icke ville forlade/de faar
da icke helder forladelse aff Gud/oc
kunde icke bede deris Pater noster rette-
lige/Gud forlader dig din store skyld/
som er større end thi tusinde Pund/hui
skulde du icke forlade din Brøder eller
Søster/hundrede Pendinge/som ere e-
kon en liden Brøde/som dig er Brøt i-
mod/met den vrede du Dør bort met/
giffuer du Gud aarsage til en euig vre-
de imod dig.

Der nest skalt du forbede eller lade
forbede dem som du haffuer fortørnet/
ville de forlade dig din skyld/gaat oc
vel/

vel / ville de icke / da befale din sag i
Guds hender/oc ver glad / at du faar
alle dine Synders forladelse hoss han=
nem. Om denne forligelse/som skal skee
her i Verden/taler vor HErre Chri=
stus Matih. 5. oc siger / Forligis met
din Broder/ men du est paa veyen met
hannem/paa det hand skal icke antuor=
de dig i Dommerens hender/etc. Item/
Naar du vilt Offre din gaffue for Al=
terit/oc du kommer der ihu/at din Bro=
der haffuer noget imod dig / da gack
først hen / oc forlig dig met din Bro=
der/kom saa igen/oc Offre din gaffue/
Det er saa meget sagd/ at it Menniskis
Guds tieniste duer plat intet for hans
Ansict/wden saa er / it Menniske forli=
gis først met sin Jeffnchristen. Der
faare raader ieg huert Christet Men=
niske/at / strax hand kommer paa sin
Soteseng/befliter sig effter at forligis
met

hed met tancker/ ord oc gierninger / oc leffuit i Fraadſeri oc Druckenſkab/ etc. Summa / mine Synder ere flere end ſands Korn paa Haffſens bonde / ſaa at ieg vaar ingelunde verdt / du ſkulde nu tage mig til Himmelen / men at du ſkulde forſkiude mig ned i Helffuedis Affgrund. Suck oc græd/ fortryde det aff dit gantſke hierte/ at du haffuer nogen tid ſyndet oc fortørnet Gud / oc bede om Naade oc affløſning / oc anamme ſaa affløſning aff alle dine Synder/aff din Sielſorgere/ oc tro at huad hand ſiger dig til / det er beſluttet hoſſ Gud i Himmelen oc alle Engle / oc anamme det/ lige ſom Gud robte ſielff ned til dig aff Himmelen/ Bed der hoſſ at Gud ville trøſte dit hierte / oc giffue dig ſin hellig Aand / oc gior dig viſſ paa din Salighed/ formedelſt Jheſum Chriſtum. Anamme der hoſſ det høy-

uerdige Sacramente / vor HERris Jhesu Christi Legemme oc Blod / met it trofast hierte / at Gud haffuer jo visselige beuist dig sin Naade / forladet dig alle dine Synder / oc vil anamme din Siel til sig i det euige Liff oc Salighed / tacke Gud for denne store Naade hand beuiser dig.

Til det Fierde.

NAar du est forligt met Gud / oc est viss paa / at naar du giffuer din Aand op / da skulle de hellige Engle følge din Siel heden til det euige Liff. Saa sig da all din Slect oc Venner gode nat / efftersi du skalt fare bort / aff denne Verden / oc kommer icke igien før Dommedag / Hussbonden skal sige Hu-

struen

struen gode nat / Hustruen Hussbon-
den / oc sige / haffue nu mange gode
netter / min hiertens Mand lille / oc tack
for alle velgierninger / min rette Brud-
gom / Christus vil nu haffue mig til
sig / som haffuer giffuit sig sielff i Dø-
den for mig / oc igienløst mig met sit
egit Blod / hand vil nu tage mig / sin
Brud hiem i sine euige Tabernachler /
oc Boliger / Der ville wi bygge oc boe
(met Guds hielp) vere hoss huer andre
til euig tid. Item / Sig saa denne gant-
ske Verden gode nat / met alle Creatur /
oc sig saa gode nat Soel / Maane / oc
alle Planeter / gode nat alle fire Ele-
menter / haffuer gode nat / Skoffue /
Marck / Haff / oc alle leffuendis Diur /
som krybe paa Jorden / gode nat Huss
oc Jord / Sølff Guld / oc Pendinge / oc
haffuer tack for den tieniste i haffue
giort mig i denne Verden / etc.

Til det Femte.

AFuendt saa din hu oc sind/ fra alle forfengelige/ oc timelig ting / som er i denne Verden/oc lad din tancker oc omgengelse vere op i Himmelen / der som du acter at fare heden / før du seer dig om / Thi det er en farlig ting / at bemenge sig i sin sidste tid/ met timelig Handel/oc haffue saadant kierere/end det euige Liff. Der vaar en Quinde/ som saad oc græd offuer hendis siuge Mand/da sagde Manden/ du tørst icke ved at græde / thi du haffuer nock at pryde dig met / Men ieg maa vel græde / at ieg skal nu bort fra det megle Guld/Sølff/ oc Klenodier / som wi haffue samlet. Jeg kiende en rig Bonde i Tydskland/der hand skulde dø/ da lod hand

hand hente til sig en halff skeppe fuld
aff Daler/ oc laa oc vende der iblant/ til
hand gaff sin Aand op / saa nøde vilde
hand skillies fra dem. Item/ der vaar
en rig Mand/ forlod sig paa Rigdom/
oc vaar kiødelig tryg der offuer/ den tid
hand bleff siug/ sende hand til Docteren
i læge konst/ oc begerede hielp imod Dø-
den/ Der hand kom oc randsagde hans
Siugdom/ da sagde hand/ at hand vi-
ste hannem ingen raad/ saa lod den rige
Mand/ hente it Skrin / fuld met Guld
oc Daler/ oc bad Docteren / skulle tage
huilcken pose hand vilde/ om hand kun-
de hielpe hannem/ da suarede Docteren
atter igien/ at hand kunde hannem in-
gen hielp / Da spøtte den siuge i Skri-
net paa Pendinge/ oc sagde / Tui dig/
huor megit haffuer ieg holdet aff dig/
oc forladt mig paa dig / oc du kant icke
nu i denne nød hielpe mig? See her

haffue wi Exempel / at wi maa see/ huor farligt det er / at haffue denne Verdsens forfengelighed for megit kier/ heller ocsaa haffue det ihu oc sind i vor sidste tid/ Tenck da ved dig / Jeg haffuer nu andet at tage vare oc skøtte/ end saadant forgengelige tingest / det gelder nu om min Siels salighed / oc euige velferd/etc. Bed da/ oc sige saa/ O HERRE/tag nu all den deel fra mig/som kand drage mig fra dig. O kiere HERre/her seer du mig nu i min alsomstørste Dødsens nød / hielp mig til Liffuit fra denne Død.

Til det Siette.

LIg siden met it roligt hierte/oc forbie tolmodelige den tid oc stund/paa huilcken Gud vil dig kalde bort aff denne dødelige Verden.

Oc

Oc naar dit Legemme brender aff hede/suier oc vercker/ oc du finder suare sting til dit fattige hierte / oc bliffuer forsmectet jo mere oc mere / da tenck at Guds Søn lide tusinde gange mere for dine Synder / oc vaar offuer maade tolmodig i sin Siugdom / tenck din pine faar snarlige ende/saa stunder euige glæde til / som S. Pouel siger til de Rom. 7. Capitel / Sig fordi saa / O HERre brend ekon / stick oc slaa ihiel/ denne syndige krop / Men beuar dog min fattige Siel / Naar du ligger saa oc bier effter Dødsens time / Da sig tit oc offte saadanne Ord aff hiertet.

Saa elskte Gud Verden/ at hand gaff sin enbaarne Søn/ at alle de som tro paa hannem/skulle aldrig fortabis/ Men faa det euige Liff. Jeg er Opstandelsen oc Liffuit/huo som troer paa mig / Enddog hand dør/ Da skal hand leffue.

 Item/

Item/huor som ieg er/der skal min Tienere ocsaa vere.

Item/Jeg begerer at affskillis met dette Legemme/oc vere hoss min Herre Jhesum Christum.

Det er tilbørligt / at dette syndige Legemme skal nedslaes. Rom. 6.

Item/Jeg veed/at min Genløsere leffuer/oc at ieg skal opstaa paa den yderste dag/Job. 19.

O HERRE Jhesu Christe / du raabte paa Kaarssit/Min Gud / min Gud/ Huorfor haffuer du forlat mig/ forlade mig icke helder nu i denne min Døds nød.

O HERRE Jhesu Christe / du sagde paa Kaarssit til Røffueren / J dag skalt du vere met mig i Paradiss/ vnde mig ocsaa i dag / at vere hoss dig i det euige Paradiss/

O HERRE / Du sagde paa Kaarssit/

Kaarssit/ Fader i dine Hender befaler ieg min Aand/ lige saa befaler ieg nu min arme Siel i dine hellige Hender.

O Himmelske Fader/ tag mildelig imod min fattige Siel/ oc giff mig en mild Helsoet / oc salig affgang fra denne Verden.

Til det Siuffuende.

DEn saa er/at Dødsens tid forhalis / effter som it Menniske er bleffuit forligt met Gud / oc haffuer saa bered sig til Døden / som sagt er / Tunc accedit Tentator. Da kommer Fristeren.

Den Første Dieffuelsens Fristelse.

DIeffuelen kommer da wden tuil / met ſine Friſtel-ſer/ oc gloende ſkud/ bruger all ſin Konſt/ at hand kand komme it arme Menniſke til at falde i miſhaab/ heller giøre hannem tuilraadig / Thi friſte hand Guds Søn / Da ſparer hand icke heller oſſ / oc da er der ingen anden raad til/ end at trøſte oc verie ſig met Guds ord.

Her om haffue wi it merckeligt Ex-empel / ſom ſkede for nogle Aar ſiden i Tydſkland/ wdi en Stad / ſom heder Friborg / Der laa i en Stuffue Huſſ-bonden oc Huſtruen for død / huer i ſin Seng/ Hart mod afften kom Dieffue-len ind til dem/ i en Sort Blaamands ſkickelſe/ oc haffde i den ene Haand huit Perckement/ oc i den anden Haand Pen oc Bleck/ oc ſagde til dem / høre i thu

Menni-

Menniske/her ligger/ i skulle vide at ieg er vdsend aff Helffuede til eder/at scriffue alle eders synder/ som i haffue giort fra eders Barndoms tid til denne stund/ oc naar ieg haffuer screffuit eders synder/saa skal ieg vise eder dem oc sidẽ skal ieg tage eder ned met mig til Helffuede.

Der Hustruen det hørde/da begynte hun at raabe oc skrige / Men Manden/vaar bedre vnderuist i Guds Ord/ Der faar bad hand Dieffuelen sette sig ned at scriffue/ oc sagde / Scriff dette/ Quindens Sæd skal sønderknuse Hugormens Hoffuit / Dette er Guds ord/ oc den første forięttelse Gud gaff Menniskens Slect fra Dieffuelsens mact/ oc fordømme Dieffuelen til Helffuedis Affgrund/Dette kunde hand icke scriffue/eller tale / Men brød strax gennem Veggen / oc foer bort / oc lod de arme Menniske ligge i fred.

Lige

Lige som Sathan kom den tid/ Synlige til de thu siuge Menniske/saa kommer hand ocsaa wsynlige i dag til mange Menniske paa deris Sote-seng/ oc frister dem / oc da skal mand verie sig met den hellige Scrifft / som denne siuge Mand giorde / oc som vor HERRE Christus giorde sielff i Orcken/Matth. 4.

Først kommer hand it siugt Menniske til/ at forskreckis for Dødsens skickelse/at hand skal saa tencke / O Herre Gud / huad vil det gaa haart met mig/før end min Siel skillis fra mit Legemme/før end mit Hierte oc Øyne brystе sønder/saa tencker hand der hoss/ huorledis de lyffte hannem Død aff Sengen paa Gulffuit/legge hannem i Kisten/bære hannem til Graffuen/legge hannem i Graffuen/kaste Jord paa hannem/ lader hannem ligge oc raadne der/

der/oc ingen acter hannem mere. Item/ Hand tencker / Jeg skal nu aff denne Verden/heden i en anden Verden/til it andet sted/huo ved huorledis det haffuer sig der/huorledis de ville tage mod mig.

Imod denne Dødsens forskreckelse/skal mand først husuale sig/ met den skiøne Opstandelse/Som skal skee paa Dommedag/wdi huilcken vor forderffuelige Legemme skulle bliffue Ihesu Christi ærefulde Legemmet ligt.

Der nest skal mand trøste sig der met / at formedelst Døden / bliffue wi aff met all vor Jammer oc Nød/ som wi lide i denne Verden/oc der om/ bede wi daglige i vor Pater noster , Fri oss fra det onde/etc.

Til det Tredie / Skulle wi trøste oss imod Dødsens forskreckelse/ met den store oc wbegribelige glade/som oss skal vederfaris i Himmerigis Rige / naar wi

wi dø bort aff denne Verden/ i Troen til Jhesum Christum / Som der staar i Psalmen/ At Helgenis død / er en dyrebar ting/ for Guds Ansict/ Oc jo lenger wi ere her/ io mindre wi haffue aff Himmerigis glæde/ som mange Guds Helgen haffue verit wdi/ nu i Hal siette Tusinde Aar.

Den Anden Dieffuelsens Fristelse.

KAand skee/ du est icke vdualt til det euige Liff.

Gensuar.

GVd haffuer vdualt alle de som troer oc forlade sig paa hans Søn JHEsum Christum/ Jeg tror ocsaa paa Jhesum Christum / Der faare er icg vdualt til det euige Liff.

Saa

Saa siger S. Pouel Ephes. 1. Gud vdualde oss i sin Søn / før end Verdsens grundual bleff lagd.

Item / Rom. 8. Saa mange som Gud vdualde / dem lader hand kalde formedelst sit Ord / Saa mange som lade sig kalde / de ere vdualde til det euige Liff.

Jeg haffuer tit gaait til Kircke / oc ladet mig kalde / formedelst Guds ord / Der faare er ieg vdualt / etc.

Guds foriettelser om Syndernis forladelse / ved Jhesum Christum / er almindelige / oc høre alle de Mennisk[e] til / som anamme oc tro samme Foriettelser.

Jeg lycker mig ocsaa ind i samme Foriettelser / oc anammer dem met min tro / Der faare er ieg ocsaa i de vdualdis tal / oc bekiender / at Guds Søn haffue dyre nock Igen løst mig.

Den

Den Tredie Fristelse.

KAnd skee / Gud kiende dig icke/eller ocsaa acter dig intet.

Gensuar.

GVd kiende mig/ oc acte mig den tid hand skabte mig oc gaff mig Liff oc Aand/oc fødde mig i Moders Liff / Saa sagde hand til Jeremiam / Før end ieg skabte dig/i Moders Liff / da kiende ieg dig/ Det samme bekiender ocsaa den hellige Dauid i den 139. Psalme.

Item/ Gud kiende oc skøtte mig den tid hand anammede mig til sit Barn i Daaben / oc begaffuede mig met den hellig Aand.

Item/Gud kiende mig saare vel/i det hand haffuer saa offte talet met mig/

mig/oc trøstet mig met sit salige Ord/ oc ieg haffuer ocsaa tit talet met hannem/i mine daglige Bøner.

Item/ Hand kiender mig vel/i det hand haffuer tit ocsaa i Scrifftemaal affløst mig / aff alle mine Synder/ oc ieg haffuer anammet hans kiere Søns Legemme oc Blod / oc tit sumgit hannem Loff oc Tacksigelse/ ocsaa i min Sogne Kircke / oc obenbarlige bekiend/at ieg kiender hannem vel / hui skulde hand icke kiende mig igien/ ocsaa i denne min størsteDødsens nød/i huilcken ieg raaber om hielp/Hand siger io sielff/Jeg er met dig mit i din modgang.

Item/HERREN er nær / alle dem/som paakalde hannem.

Item/Vor HERRE Christus siger/Johan. xvij. Jeg haffuer ingen mist aff dem du haffuer giffuit mig.

Item/ Johan. 10. Jeg kiender mine Faar / oc veed at kalde huer ved sit Naffn.

Item / Ingen skal rycke dem aff mine Hender. Oc S. Pouel siger/ Herren kiender vel/de som hannem til høre/oc deris Naffn ere screffne i den euige Liffs bog. Suar Dieffuelen her met/saa maa hand giffue tabt i denne Fristelse/oc du fanger sielff en hiertens trøst der aff.

Den Fierde Fristelse.

KAnd skee / dine Synder ere saa store oc saa mange / at Gud vil icke tage dig til Naade / du est fordømt.

Gensuar.

ALdrig ere dine Synder saa store/vilt du giøre Peni tentz

tentz oc begere Naade/da skal dig vederfaris Naade / Gud vil tusinde gange helder forlade dig dine Synder/oc tage dig til naade/end du vilt begere det aff hannem/ Den hellige Scrifft er fuld aff Vidnisbyrd her om.

Vor HERRE Christus siger/ Kommer hid til mig / alle i som ere besuarede/Jeg vil vederquege eder/Matthei 11.

Item/ Skulde icke Christus saa lide oc opstaa aff Døde igien / oc lade Predicke i hans naffn Anger oc Syndernis forladelse.

Item/Gud suerer sielff / oc siger/ Saa sandt/ som ieg er en Leffuendis Gud/ Da vil ieg icke nogen Synders død/etc.

Oc Dauid siger / Lige som en Fader forbarmer sig offuer sit Barn / saa forbarmer ocsaa Gud sig offuer dem/

som hannem fryecter/ oc saa høyt som Himmelen er fra Jorden / saa meget større er hans Naade / end vore Syn-der.

Item/ Strax som ieg bekiende mi-ne Synder for dig/da forlodst du mig mine misgierninger.

Oc S. Pouel siger / Guds Naa-de offuer gaar Synden/etc.

Trøste dig met saadanne Senten-tzer aff Scrifften/imod din Syndernis storhed/oc mangfoldighed.

Oc endog Dieffuelen oc dit egit hierte siger/ at du est fordømt for dine Synders mangfoldighed/da trøste dig met Christi egne Ord / Huo som tror paa mig/den skal icke fordømmis. Oc S. Pouel siger/Rom. 8. Der er in-tet Fordømmelse dem/som ere indplan-tede i Jhesu Christo.

Item / Jhesus Christus er kom-

men

men til Verden/ Salig at giøre syndi-
ge Mennisker/til Timoth. 1. Capitel.
Vilt du haffue Exempeler / Da see til
Adam/Dauid/ Manassen/ Petrum/
Paulum/ Magdalenam/oc Røffueren
paa Kaarssit/Summa / Gud haffuer
aldrig affsagt sin Naade for noget
Menniske/som haffuer begierit naade.

Den Femte Fristelse.

KAnd skee / Jeg kommer til Helffuede.

Gensuar.

IHesus Christus vaar i Helffuede / oc offueruand Helffuedis mact / saa ingen aff de Menniske skulle komme der heden/ som tror paa hannem/ Men om alle dem siger hand saa / Huo som

tror paa mig/ den skal haffue det euige Liff.

Item/ Huor som Jeg er / der skal min Tienere ocsaa vere.

Christus er icke nu i Helffuede/ Men i Himmerigs Rige / hoss Guds høyre Haand/ Der skal ieg ocsaa vere/ Naar ieg giffuer min Aand op.

Den Siette Fristelse.

KAnd skee/ naar ieg er DØD/ oc raadnet i Jorden/ at ieg staar aldrig op igien aff Døde.

Gensuar.

CHristus siger Johan. 6. At de som ligge i deris graffuer/ skulle høre Menniskens Søns Røst/ oc saa skulle de staa op.

Item/ Huo som troer paa mig/ den skal

skal haffue det euige Liff / oc ieg vil opuecke hannem/paa den yderste Dag.

Item/ Gud vil vdsende sine Engle/som skulle samle til Dommen/ alle sine vdualde. Saadan beuiste Guds Søn sielff her i Verden/ den tid hand reyste Mennisken op aff Døde/oc hand stod ocsaa veldelige op fra de Døde / oc mange Helligen stode op aff Døde/den tid Christus døde paa Kaarssit/ oc ginge ind i den hellige Stad.

Du skalt tro/ at for Gud er intet wmueligt / hand skabte Himmel oc Jord/met sit Ord aff intet / det bekiender du i din Tro / Jeg troer paa Gud Fader alsommectigste. Kunde icke Gud giøre større ting/ end wi kunde begribe/ da vaar hand icke Gud.

Saadan vor Opstandelse aff Døde/stadfestis mange steder i den hellige Scrifft. Oc S. Pouel siger / At paa

Dommedagen/de som da søffue/ skulle først staa op / oc de som da leffue skulle met dem optagis i Skyerne hoss hannē.

Item / Christus skal giøre vore forderffuelige Legemmer/ lige sit eget herlige Legemme.

Nu saais vore Legemme i vanære/ Men da skal det opstaa i Herlighed/nu saais it forkrenckeligt Legemme/ Men da opstaar it wforkrenckelige Legemme / Nu saais it dødeligt Legemme/ Men da skal opstaa / it wdødeligt Legemme/etc.

Item/Trøst dig ocsaa der met/ at Døden formedelst vor HERRE Christum haffuer mist sit Naffn / oc kaldis icke Død / Men kaldis en sød Søffuen/ro oc huile/i huilcken it Christet Menniske / som er tret aff denne Verden/leggis heden wdi / oc skal opueckis paa Dommedag / met it skiønt forklarit Legemme. See

See saadan oc mange andre Fristelser pleyer Dieffuelen at friste arme siuge Menniske met / paa deris Soteseng imod de skulle dø / ocsaa skal mand verie sig met Guds Ord / oc offueruinde saadanne Fristelser / oc der hoss raabe til Gud / om hielp oc bistand / oc sige / O Herre forbarme dig offuer dit arme Creatur / oc kom mig til hielp snarlige i disse farlige oc skreckelige Fristelser / Redde min Siel i denne store nød / fra de grumme Helffuedis hunde.

O HERRE Jhesu Christe / forøge oc stadfeste min tro / at ieg icke falder i mishaab / om din Barmhiertighed oc Naade.

O HERRE lad icke dine hellige Euangelij Foriettelser komme aff mit hierte / du est min eniste trøst oc haab / stat nu hart met mig i denne angist /

Lad icke mine arme Siel komme i de grumme Fienders hender/ oc vnd dem ingen mact offuer mig/ Men betee mig din hielp oc naade i denne stund. Thi du est min Saliggiørere oc Frelsermand allene.

O HERRE/ vig icke nu langt fra mig/ fordi Angist oc Nød er mig nær/ ingen kand hielpe vden du allene/ Jeg er vdøst lige som vand/ oc mine Been haffue giffuet sig fra huer andre/ oc mit Hierte er bleffuet i mit bryst/ lige som smeltet Vox.

Giør det icke for langt met mig/ thi ieg er plat macteløss.

O HERRE/ vederquege min fattige Siel/ oc før mig paa den rette vey/ oc bliff hoss mig.

Til dig oplyffter ieg min Siel/ min Gud/ ieg forlader mig paa dig/ Lad

Lad mig icke beskemmis / Mit hiertis angist er stort/ hielp mig aff denne min nød/min Salighed staar i dine Hender/hielp mig formedelst din Naade/ fryct oc beffuerent er kommen offuer mig / oc forskreckelse er offuerueldet mig/Giff act paa mig / stat met mig/ oc holt min Siel ved mact / Jeg haffuer all min tilfluct vnder dine Vinger.

Der

Der til met ere

disse efterfølgende Psalmer saare Trøstelige at læse/ for den som ligger i Døds nød.

*

DEn 5. 6. 7. 18. 23. 25. 42. 56. 63. 86. 103. 130. 141. 143. Psalme.

Item / Kong Ezech. Bøn / som staar screffuit Esa. 28.

Item/ Det 14. 15. 16. 17. Capitel i S. Hansis Euangelio.

Item/ Det 8. Capitel til de Romere.

Item / Det 11. Capitel Johannis om Lazaro.

Dette

Dette leffnit er intet andet / end it Fengsel/Besuaring/Elendighed / Farlighed / Møde / Arbeyde / Vlyst/ Synd / Siugdom / Fristelse / oc idel Kaarss/paa huilcket altsammen / Døden forskaffer oss hellig Afften.

Dødsens dag er bedre end Fødsels dagen/ Ecclesi. 7. Fordi paa din Fødsels dag est du kommen i Kuld / Hede/ Hunger/Tørst/Synd oc Elendighed/ paa din Døde dag bliffuer du frelsit fra all Legemlig oc Aandelig nød.

Døden er meget haardere end nogen plage kand være / Men det varer icke lenge/det er snarlige offuerstanden. Met Guds Naade oc hielp / kant du bryde dig igiennem / oc dricke denne Kalck.

Her til dags haffuer du verit lige som du vaare død/ nu skalt du først begynde

gynde

gynde rettelige at leffue / Thi Døden er Dørren til det euige Liff / oc en be=gyndelse til opstandelsen / oc en forløss=ning aff all Jammer oc Nød.

Befinder du i din Døds stund/ lige som alle Creature vaare imod dig / oc lige som Gud siuntis ocsaa sielff at ve=re vred paa dig/oc om dig tyckis / lige som alle Dieffuele vaare omkring dig/ Saa acte slet intet saadanne tancker/ lycke dine Øyne oc sind til/ oc holt fast ved troen/oc det hellige Euangelio/ saa er der ingen Dieffuel/der dig kand om=støde/Forlad dig paa Gud / oc ver ved it frijt mod/kast all din omhyggelighed paa hannem / fordi hand sørger for dig.

Tro det S. Pouel siger/til de Ro=mere i det 8. Capitel/At ingen bedrøff=nelse/ Angist / Forfølgelse / Hunger/ Farlighed/Suerd / Siugdom / Død/ onde

onde Engle skal kunde skillie dig / fra den Kierlighed / som Gud elsker dig met/i vor Herre Jhesu Christo.

Tenck icke alleniste paa Døden/ Men vend din hu oc sind der fra/oc beskue Jhesum Christum/ Først saadant som hand hengde paa Kaarssit / Blodig/met sine fem Saar / oc gaff sin Aand op/huor met hand slo vor Død ihiel/saa at den bliffuer oss wskadelige/ om wi beskue den salige Christi Død/ met en Christelig troens Oyen/ Da er skiult i samme Død/vor euige Liff.

Den hellig Aand siger i den Epistel til de Heb. i det 11. Capitel. Christus haffuer aff Guds Naade smaget Døden for alle.

Item/Christus er bleffuen it sant Menniske / paa det / at hand ved sin Død maatte tage macten fra hannem/

nem/som haffde Dødsens vold/ det er/ fra Dieffuelen / oc forløse dem / som frycter sig for Døden.

Item / 2. Timoth. 1. Christus bort tog Døden / oc indførde det euige Liff obenbaret i Liusit/Der hoss / naar du beskuer saa Christum paa Kaarssit/ Da kom ocsaa ihu/ at hand betalede oc giorde fylliste for alle dine Synder/ stillet Guds vrede til freds / oc befriet dig fra Dieffuelen oc Helffuede.

HERREN (siger Esaias) lagde paa hannem alle vore Synder/ oc formedelst hans Vunder ere wi bleffne helbrede giort/Hand hengde der paa sit høy Altere / mellem Himmel oc Jord/ met det smøcke oc prydelse / som hans kiere Fader saare vel behagede / som vaar hans blaa oc blodige Legemme/ hans torne Krone / oc blodige Saare i

hender/

hender/føder oc side/ som hand haffde veluillige tagit sig til for vor skyld.

Hand lidde det paa Liff oc Siel/ som du oc ieg skulde haffue lid til euig tid/ Hand smacte den euige Død i Vrtegaarden/ oc paa Kaarsit/ paa det du skulde icke smage den til euig tid. Hand saae met sine Øyne/ sine grumme Fiender/ Dieffuelsens Lemmer/ paa det du skulde icke see Dieffuelen til euig tid.

Hand hørde met sine Ørne/ sine Fiender skreckelige raaben/ bespottelse/ oc Domsens Sententze/ paa det du skulde icke høre til euig tid/ alle onde Aanders forskreckelige raaben oc skrigen/ hand smagede met sin tunge/ Edicke oc Galde/ paa det du skulde icke smage gloende Suaauel oc Beeg i Helffuede til euig tid.

Hans gantske Legemme bleff ynckelige

lige stunget oc slaget blaa oc blodig/ paa det du skulle icke stingis oc slais aff alle Dieffuele til euig tid.

Hand hengde met sit Hoffuit opuent til Himmelen / paa det hand vilde bede for dig/ oc forlige dig met Gud/ oc sidder ocsaa ret nu hoss hans høyre Haand/ oc beder for dig.

Hans Føder vaare neduent til Jorden / paa det hand vilde sønder trede Hugormens Hoffuit.

Hand hengde met vdracte Arme/ paa det hand vilde tage alle Menniske i fauffn/ at de skulle alle haffue gaffn aff hannem/ Som hand sielff siger/ Kommer hid til mig alle som er besuaret/ etc.

Beskue saa Jhesum Christum paa Kaarssit /da faar du paa din Soteseng en euig Trøst der aff/ Som den hellige Bernhardus siger/ En angerfuld Syndere

dere kand ingen viſſere Trøſt faa/vden
aleniſte i vor Herris Jeſu Chriſti Saar.

Betenck ocſaa der hoſſ/huorledis vor
Herre Chriſtus bleff taget aff Kaarſ-
ſit/oc lagd i graffuen/oc da bleffue alle
dine ſynder begraffuit met hannem/ſaa
at de ſkulde aldrig komme mere for
Guds anſict / Thi de ere ſkiulde i vor
HERris Chriſti graff.

Til det ſidſte/ſaa kom ocſaa vor Her-
ris Chriſti ærefulde Opſtandelſe / oc
Himmelferd ihu / oc tro at du haffuer
der met / faait en euige Seieruinding
offuer alle dine fiende/oc tro at du ſkalt
ocſaa opſtaa aff døde/oc opfare til Him
mels met hannē/oc beſide det euige liff.

Gud ſkee euig loff oc tackſigelſe/ſom
haffuer giffuit oſſ Seieruinding / ved
vor Herre Jeſum Chriſtum / oc vnde
oſſ alle ſammen / en ſalig oc Chriſtelig
Affgang aff denne Verden/Amen.

Trøst oc husſualelſe/ wdi Kaarſſ oc modgang.

FORST ſkal it Chriſtet Menniſke vide/ at det er Guds gode villie/ at hand lider Kaarſſ oc modgang / oc hand veed ſaare vel/ huorledis dig lider / vor HERRE Chriſtus ſiger / Der ſkal icke falde it Haar aff dit Hoffuit/ wden din Himmelſke Faders villie.

Item/ Pſalm 90. Jeg er met dig i din modgang/ hand ſeer til dig / lige ſom en Moder ſeer til ſit ſiuge Barn/ oc vederquege det/ etc.

Der neſt for det Andet / ſkalt du

anſee

ansee Guds befalning/ at du gierne bæ-
rer Kaarssit her i Verden / met hans
kiere Søn/vor HERre Jhesu Chri-
sto/som hand siger/ Huo som vil være
min Discipel/hand skal tage sit Kaarss
paa sig/oc følge mig effter.

Jtem/En Discipel er icke bedre end
sin Mestere/ En Suend er icke ypper
mere end sin Herre.

Det er jo tilbørligt / at Suenden
skal icke haffue bedre dage end sin Her-
re/Det stadfester S. Pouel til de Ro-
mere i det 8. Capitel. Oc siger / Oss
bør at være Guds Søns billede lig.

Jtem / S. Peder siger 1. Pet. 2.
Christus er pint for oss/ oc haffuer eff-
terladet oss it Exempel/at wi skulde eff-
terfølge hans Fodspor.

Est du siuger/Christus vaar oc saa
siug/oc saa suarlig siug / at hand suette
Blod der offuer.

Est du bedrøffuit / Christus vaar meget mere bedrøffuit/som hand sielff beklagede / Min Siel er bedrøffuit indtil Døden.

Est du fattig / Christus Jhesus vaar saa armer/at hand haffde icke saa meget hand kunde helde sit Hoffuit op til/som hand sielff beklagede.

Bliffuer du bespottet / CHristus bleff ocsaa haanlige bespottet/besynderlige paa Langfredag nat/oc paa Kaarsit.

Fristis du aff Dieffuelen/Christus bleff ocsaa fristet aff hannem/i atskillige maade/Matth. 4.

Lider du Vold oc Wret/ Christus Jhesus lide ocsaa vold oc wret / i det hand bleff wskyldelig pint / oc ihiel slaget.

At vor HERre Christus forsøgte saadant her i Verden / det bescriffuis i Episte-

Epistelen til de Hebreer i det femte Capitel. Christus er forsøgt i alle maade/ Lige som wi/dog/ wden Synd.

Der faar / naar dig vederfaris noget Kaarss oc modgang/ da tenck / Nu gaar det met mig/lige som det gick min HERre Jhesu Christo met / Jeg er jo icke bedre/end hand er/hand bar Kaarssit oc en torne Krone her i Verden/hui skulde ieg icke ocsaa lide saadant.

Til det Tredie/kom ihu/at Kaarssit er dig saare nyttelig / til at giøre en aluorlig Penitentz / oc til at spege dit Kiøds oc Blods onde lyste oc begierelser/oc at dempe Synden.

Saa siger S. Pouel / Wi straffis aff Herren/ paa det wi skulde icke fordømmis met denne wgudelige Verden/ Det er mig gaat (siger den helli-

ge Dauid) at du haffuer ydmyget mig/ etc.

Ver fordi taalmodig vnder Kaarſſit/effterdi du vedſt/ at Kaarſſit er dig nytteligt. De ſom elſke HERREN/ ſkal altingiſt komme til gode / ſiger S. Pouel til de Romere.

Til det Fierde/ Raab til Gud i din modgang/oc bede hannem forleſke / oc formilde dit Kaarſſ / oc giffue dig tolmodelig der wdi / Det befaler hand ſielff/oc ſiger / Kald paa mig i din nød oc trang/oc tro/at hand vil ocſaa høre oc hielpe dig/ ſom hand loffuer / oc ſiger/Saa vil Jeg hielpe dig / ſaa at du ſkalt priſe mig.

Oc der faar trycker hand oſſ met Kaarſſit/paa det wi ſkulde nødis til at robe til hannem om hielp / Thi naar det gaar oſſ vel / da glemme wi hannem/

nem/Der faar siger Dauid / Den tid ieg lide Tribulatz / da robte ieg til Herren.

Nød oc trang lerer Folck at bede/ lige som nød kiender nøgen Quinde til at spinde. At mange siuge oc ysle Menniske løbe til JHEsum her ydi Verden/oc søge hielp hoss hannem/ der tuingde deris egen nød dem til.

Til det Femte/ naar du lider ont her i Verden/ oc du est der hoss Gudfryctig / Da trøst dig der met/At du haffuer hoss dig sielff / it vist vidnisbyrd om det euige Liff / thi det hører til Guds retferdighed/ at det skal gaa de ugudelige ilde met/ oc det skal gaa de fromme vel met / Nu lide de fromme megit ont her i Verden/ oc det gaar de onde vel/der faar vil der komme en tid/ paa huilcken de gode skulle befries fra

alt ont / oc de onde skulle lide pine oc straff/Exempel haffue wi der om/i den wgudelige rige Fraadsere/ oc den arme Lazaro/Oc det vaar de hellige Marterers største Trøst i deris pine/at de saa hen til Guds Foriettelser/ om det euige Liff/oc vaar visse paa/at det skulde der gaa dem vel met.

Til det Siette/Trøste dig der met/ at denne pinactighed er intet at ligne ved den offuer maade herlighed/ som skal obenbaris wdi oss. Rom. 8. Effter en liden Kaarssens tid/ følger en euige Herlighed/hoss alle Christne Menniske/Kaarssit faar snarlig ende / Men Herligheden oc Glæden / varer til euig tid. Det som er endeligt/er intet/ naar det lignis ved det som er wendeligt/ Det er lige som mand vilde ligne en taar Vand ved it stort Haff. Der faar/

naar

naar det gaar dig her ilde met / da see op til Himmelen / oc tenck / huilcken Herlighed der er beuarit til dig i de euige Bolig / huor faar vilde du icke da vere en liden stund taalmodig.

Til det Siuffuende / J din modgang / see hen til Himmelen oc Jorden / oc alle Creatur / huorledis de ere i Angist oc Nød met dig / oc vilde gierne befries (saa vel som du) aff den banghed oc treldom / de ere wdi / som S. Pouel beseriffuer Rom. 8. Capit.

Til det Ottende / see hen til alle Helgen / Som haffue verit fra Verdsens begyndelse / huilcken Marterer de haffue verit i denne Verden / oc de vaar alligeuel Guds vduaalde Børn. O huilcket Kaarss Adam oc Eua lidde i Ni Hundrede Aar /

Der

Der til met / de hellige Patriarcher / Proheter oc Apostteler / Ja CHristus maatte sielff bære Kaarssit / oc hans kiere Moder Maria.

Naar du lider noget / Da tenck at du est i Orden met dem / De ginge ind i Himmerigis Rige ved stor Tribu= latz / saa skalt du lige saa giøre / Tacke Gud oc vere glad / at den euige Kaarss oc pine er tagit fra dig / formedelst Je= sum Christum / Hand haffuer tagit den store wlidelige Kaarss fra oss / oc lagde oss en liden timelige tynge paa igien / som hand sielff siger / Matth. 11. Mit Aag er lideligt / Min Byrde er læt / Her met haffue alle Helgen trøstet sig i deris Kaarss oc modgang. Derfor / huo som nogen Kaarss oc modgang vederfaris / den skal icke vere misstrø= stig / Men søge hielp oc redning hoss

Gud /

Gud/ oc aff den hellige Scrifft / saa formildis oc lættis Kaarssens Byrde/ oc da kommer Troen/ Haabit oc Tolmodighed i hiertet/ etc.

Der til hielpe oss Gud vor kiere Himmelske Fader / ved sin kiere Søn/ vor HERRE Jhesum Christum / Amen.

*

FINIS.

Prentet i den Kongelig Stad Kiø-benhaffn/ aff Matz Wingaardt.

Aar Effter Guds Byrd/ M. D. LXX.

